

25. ΑΝΑΣΚΑΦΗ ΑΜΥΚΛΩΝ

Ἡ συνεχισθεῖσα καὶ κατὰ τὸ 1961 ἀνασκαφικὴ ἔρευνα εἰς τὴν περιοχὴν τοῦ τόσον ἐνδιαφέροντα εὐρήματα διασώσαντος ἀποθέτου τῶν Ἀμυκλῶν ἐστράφη πρὸς τὴν μελέτην τοῦ χώρου τῆς ἐκκλησίας τῆς Ἁγίας Παρασκευῆς, διὰ τὴν δυνατότητα εὐρέσεως στοιχείων τοῦ ἀρχαίου ἱεροῦ τοῦ Διὸς - Ἀγαμέμνωνος καὶ τῆς Ἀλεξάνδρας - Κασσάνδρας. Μετὰ τὴν ἐξάντλησιν τοῦ χώρου τοῦ ἀποθέτου ἐπεχειρήθη διὰ σειρᾶς τομῶν περίξ αὐτοῦ νὰ σχηματισθῇ μία ἰδέα τοῦ χώρου γενικῶς. Ἀτυχῶς εἰς ὅλην τὴν ἔκτασιν τοῦ κτήματος Ἀντωνάκου, ἐντὸς τοῦ ὁποίου εἶχεν εὐρεθῆ ὁ ἀποθέτης καὶ μέχρι τοῦ παρθένου ἑδάφους (εἰς τὴν δυτικὴν πλευρὰν 1.90μ. καὶ τὴν ἀνατολικὴν 2.10μ.), οὐδὲν ἀπολύτως εὐρέθη. Κατόπιν τούτου καὶ δεδομένου ὅτι εἰς τὴν περιοχὴν τῆς ἐκκλησίας τῆς Ἁγίας Παρασκευῆς εὐρίσκονται ἀρχιτεκτονικὰ τεμάχια ἀρχαίων οἰκοδομημάτων ἐκρίθη σκόπιμον νὰ μελετηθῇ καλύτερον ἢ περὶ καὶ πλησίον αὐτῆς θέσις. Ἐδῶ ὅμως ἀντιμετωπίσθησαν σημαντικαὶ δυσκολίαι κυρίως ἐκ τοῦ γεγονότος ὅτι εἰς τὴν ἀνατολικὴν πλευρὰν τῆς ἐκκλησίας ὑπάρχει τὸ νεκροταφεῖον τοῦ συγχρόνου χωρίου καὶ ἡ δυτικὴ πλευρὰ τῆς εἶναι ἐστρωμένη διὰ τσιμέντου, ἐνῶ πολὺ πλησίον τῶν τοίχων τοῦ ναοῦ καλλιεργοῦνται δένδρα καὶ ἄνθη.

Ἡ τομὴ νοτίως τοῦ ναοῦ καὶ ἐκτὸς τοῦ περιβόλου, μήκους 20μ., δίδει εἰς τὸ βάθος τῶν 0.40μ. ὅσα ἀνθρώπινα ἀνήκοντα ἀσφαλῶς εἰς νεκροταφεῖον τῶν χρόνων τῆς τουρκοκρατίας καὶ βαθύτερον τοῦ 0.60μ. ἐλάχιστα ὄστρακα βυζαντινὰ παρὰ τὰ θεμέλια τοίχου νεωτέρων χρόνων, πλησίον τοῦ ὁποίου εὐρίσκεται καὶ τέφρα ἀναμειγμένη μετὰ χύματος. Ἄλλη τομὴ, μήκους 16μ., ἀνατολικῶς τοῦ ναοῦ καὶ ἐκτὸς τοῦ περιβόλου πάλιν, δὲν δίδει σχεδὸν τίποτε, τὸ δὲ παρθένον ἑδαφος ἀπαντᾶται εἰς μὲν τὴν μίαν πλευρὰν τῆς τομῆς εἰς βάθος 1.20μ. καὶ εἰς βάθος 1.90μ. εἰς τὴν ἑτέραν.

Τὸ συμπέρασμα τῶν προσπαθειῶν εἰς τὰς δύο τομὰς αὐτὰς εἶναι: α) Ὅτι τὸ ἀρχαῖον ἱερόν δὲν ἐκτείνεται πολὺ ἀνατολικῶς καὶ νοτίως τῆς ἐκκλησίας τῆς Ἁγ. Παρασκευῆς καὶ β) ὅτι τὰ προκτίσματά του, ἂν ὑπάρχουν, κατ' ἀνάγκην πρέπει νὰ εἶναι εἰς τὴν δυτικὴν πλευρὰν. Ἡ συνέχισις τῆς ἐρεύνης, παρὰ τὰς δυσκολίας ἐντὸς τοῦ περιβόλου, ἔδειξε περισσότερα πράγματα. Εἰς τὸ ἀνατολικὸν μέρος καὶ παρὰ τὴν βόρειον πλευρὰν τῆς κόγχης τοῦ ἱεροῦ τῆς Ἁγ. Παρασκευῆς, ὅπου δὲν ἔχει ἀκόμη φθάσει τὸ νεκροταφεῖον, ἡ ἐπιχειρηθεῖσα τομὴ ἔδωκεν ἀπὸ τοῦ βάθους τῶν 0.50μ. ὄστρακα βυζαντινὰ καὶ τοιχάριον ἀμελοῦς κατασκευῆς ὡς καὶ ὅσα ἐν διαλύσει. Τὸ βάθος 0.60 - 1.50μ. εἶναι νεκρὸν, ἐνῶ

περαιτέρω διαπιστοῦται ἡ ὑπαρξίς, ἔστω καὶ ὀλίγων, ἑλληνιστικῶν ὄστρακων. Μερικὰ τεμάχια ἀνήκουν ἀναμφιβόλως εἰς μεγαρικoὺς σκύφους μετ' ἐκτύπου διακοσμῆσεως. Βαθύτερον ἀκόμη, εἰς τὸ 1.80μ., εὐρέθησαν δύο μελαμβαφῆ ὄστρακα καὶ ἀκριβῶς εἰς τὸ παρθένον ἔδαφος, τὸ ὁποῖον εὐρίσκεται εἰς βάθος 2.30μ., ἐν γεωμετρικὸν ὄστρακον. Τοῦτο εἶναι ἐνδιαφέρον, διότι μαρτυρεῖ χρησιμοποίησιν τοῦ χώρου ἀπὸ τῶν γεωμετρικῶν χρόνων.

Περισσότερον ἐνδιαφέρουσα εἶναι ἡ τομὴ ἢ ἐπιχειρηθεῖσα πάλιν ἐντὸς τοῦ περιβόλου καὶ βορείως τῆς Ἀγ. Παρασκευῆς εἰς ἀπόστασιν 1.20-1.50 μ. ἀπὸ τοῦ τοίχου τῆς ἐκκλησίας μήκους 12 μ. καὶ παραλλήλως πρὸς αὐτόν. Ἐδῶ εὐρέθησαν ἀναμφιβόλως στοιχεῖα διὰ κτίσματα, τὰ ὅποια θὰ ἠδύνατο νὰ ἀνήκουν ἂν μὴ εἰς τὸ ἱερόν, τοῦλάχιστον εἰς τὴν ἐποχὴν τοῦ ἀποθέτου. Ὁψιμα τοιχάρια ἔχομεν ἀπὸ τοῦ βάθους τῶν 0.40μ. μὲ ἀρκετὰ ὄστᾶ πιθανώτατα τῶν χρόνων τῆς τουρκοκρατίας. Ἀπὸ τοῦ βάθους τῶν 0.60μ. ἔχομεν τοῖχον βαίνοντα ἀπὸ Βορρᾶ πρὸς Νότον καὶ συνεχιζόμενον κάτωθεν τῆς ἐκκλησίας, κατεσκευασμένον διὰ μικρῶν λίθων καὶ ἀσβέστου καὶ ἔχοντα πλάτος 0.70μ. Οὗτος συνεχίζεται μέχρι τοῦ βάθους τῶν 1.55μ. καὶ εἰς ἀπόστασιν 0.65μ. δυτικώτερον σῶζεται καὶ δεύτερος τοῖχος συναντώμενος εἰς τὸ βάθος τοῦ 1.00μ. ἔχων πλάτος 0.55-0.60μ. καὶ βαίνων διαγωνίως πρὸς τὴν ἐκκλησίαν. Εἶναι ἐκτισμένους ἄνευ ἀσβέστου καὶ τὰ ὄστρακα, τὰ ὅποια τὸν περιβάλλουν, εἶναι ρωμαϊκῶν καὶ ἑλληνιστικῶν χρόνων. Διευρυνομένης τῆς τομῆς πρὸς Βορρᾶν εὐρέθη ἡ γωνία τοῦ κτηρίου τοῦ ἀνήκοντος εἰς τὸν τοῖχον τοῦτον. Ἄτυχῶς εἶναι ἀδύνατον νὰ παρακολουθηθῇ τὸ κτήριο, διότι κατευθύνεται πρὸς τὴν ἐκκλησίαν καὶ κάτωθεν αὐτῆς πρέπει νὰ εὐρίσκωνται τὰ 9/10 του. Δυτικώτερον ἀκόμη εὐρίσκομεν καὶ ἄλλον τοῖχον, τὸν ὁποῖον ἐπίσης δὲν δυνάμεθα νὰ παρακολουθήσωμεν ἀλλὰ πλησίον τούτου καὶ εἰς βάθος 1.80μ. ἔχομεν ἀρκετὰ μελαμβαφῆ ὄστρακα καλῆς ἐποχῆς· τὸ αὐτὸ συμβαίνει καὶ εἰς τὴν ἀνατολικὴν πλευρὰν μέχρι τοῦ βάθους τῶν 2.00μ.

Ἡ ἀνασκαφικὴ ἔρευνα διεκόπη χωρὶς θετικὰ ἀποτελέσματα ἐκτὸς τοῦ ὅτι ἀπέδειξεν ὡς ἀσφαλῆ τὴν χρησιμοποίησιν τοῦ χώρου ἀπὸ τῶν γεωμετρικῶν χρόνων. Δὲν δίδει ὅμως ἀπάντησιν εἰς τὸ ἂν εὐρισκόμεθα ἐπὶ τοῦ ἱεροῦ τοῦ Διὸς - Ἀγαμέμνονος καὶ τῆς Ἀλεξάνδρας - Κασσάνδρας. Ἀπὸ τῆς ἀπόψεως αὐτῆς ἐνδείκνυται ἡ συνέχισίς της.

ΧΡΥΣΑΝΘΟΣ Α. ΧΡΗΣΤΟΥ